

HASAN YAZICI • Bir Aşırma (İntihal)

HASAN YAZICI 1945 yılında İstanbul-Kadıköy'de doğdu. 2012 yılında İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'nden emekli oldu. Romatoloji bilim dalının ülkemizdeki kurucularındandır. Özellikle Behçet hastalığı üzerine çok sayıda bilimsel yayını vardır. TÜBİTAK Bilim, Avrupa Romatizmle Savaş Derneği Üstün Hizmet ödülleri ve Amerika Romatoloji Derneği Master unvanını almıştır. Türkiye Bilimler Akademisi Bilim Ahlak Komitesi ve İstanbul Üniversitesi Etik Komitesi kurucu başkanı olmuştur. Berrin Yazıcı'nın eşi, Yusuf, Hakan ve Emin'in babası, Esra, Kerim ve Leyla'nın dedesidir. Bilim ve ahlak üzerine yazdığı denemelerini topladığı *...muteber bir nesne yok devlet gibi...* (Milliyet Yayınları, 1998) tıp dışında bir kitabı daha vardır.

İletişim Yayınları 2862 • Bugünün Kitapları 245

ISBN-13: 978-975-05-2800-2

© 2020 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM

1. Baskı 2020, İstanbul

EDITÖR Kıvanç Koçak

KAPAK Suat Aysu

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ ve *DİZİN* Oben Üçke

BASKI Sena Ofset · SERTİFİKA NO. 45030

Litros Yolu, 2. Matbaacılar Sitesi, B Blok, 6. Kat, No: 4NB 7-9-11
Topkapı, 34010, İstanbul, Tel: 212.613 38 46

CILT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 45003

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,
Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 40387

Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

HASAN YAZICI

Bir Aşırma (İntihal)

Doğramacı-Yazıcı Davası Işığında
Yargımız-Aydınlarımız

Vicdanı, ahlâkı, adaleti unuttuk ama utanmayı,
utanç duymayı da unuttuk.

– MURATHAN MÜNGAN

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	9
SUNUŞ · EMİN YAZICI.....	11
BAŞLARKEN...	15
1 UĞUR MUMCU VE UFUK GÜLDEMİR'DEN DOĞRAMACI	19
2 DOĞRAMACI'YLA NASIL MAHKEMELİK OLDUK VE DAVA AŞAMALARI	25
3 BİLİRKİŞİLER: KİMLERDİ, NASIL SEÇİLDİLER, NE DEDİLER?	63
4 BİR ALGI OPERASYONU: DOĞRAMACI'NIN 1943 KİTABI, DAHA DOĞRUSU BİR KİTAP KAPAĞI	77
5 ANNENİN KİTABI TÜMÜYLE İNTİHAL DEĞİLDİR: YENİ DOĞAN NASIL YATIRILMALI?	83

6 DOĞRAMACI-SPOCK AŞIRMASI VE TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ (TÜBA)	89
7 MAHKEME DIŞINDA ADALET ARAYIŞLARIM VE GÜNCEL BASIN	103
8 AŞIRMA NEDİR, NE DEĞİLDİR?	123
BİTİRİRKEN: AYDIN SORUMLULUĞU	143
EKLER	153
<i>DİZİN</i>	213

TEŞEKKÜR

Bir Aşırma'nın ortaya çıkmasında çok kişiye, çok şey borçluyum. Elli yılı aşkındır her şeyimi paylaştığım, borçlu olduğum, bana her daim katılmış ve çoğu kez katlanmış eşim Berrin gerek davaya, gerek *Bir Aşırma'*ya çok destek verdi, satır satır üzerinden gitti. Sevgili oğullarım, avukatlar Hakan ve Emin dava sırasında, özellikle de Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi aşamasında, çok yardımcı oldular.

Kıymetli hukukçu, rahmetli Prof. Aydın Aybay, Doğramacı-Yazıcı davasında, hem de birinci günden itibaren git-tikçe artan ilgiyle, heyecanla ve tabii derin hukuk bilgisiyle beni savundu. Benzer şeyleri yardımcısı Av. Kemal Bozkurt için de söylemem gerek. Yargıtay onursal üyesi rahmetli Çetin Aşçıoğlu, ilerde anlatacağım gibi, dava konusu ve süreci hakkındaki kıymetli görüşleriyle büyük destek verdi. Değerli hukukçumuz Prof. Hüseyin Hatemi davam hakkında verdiği ve ekte okuyacağınız hukuki görüşte gerçekle mizahı çok güzel birleştirdi.

Sevgili dost Prof. Jale Parla hem davanın başında Doğramacı-Spock aşırımları hakkında okuyacağınız çok kıymetli ra-

poru hazırladı, hem de kitabın yazılması aşamasında yardım ve görüşlerini esirgemedi. Eşinden daha da eski dost Prof. Taha Parla ise tüm kitabın ve eklerinin üzerinden titizlikle gitti, çok önemli düzeltmeler yaptı, fikirler verdi. Yine eski dostlar Av. Dr. Altan Edis ve ceza hukuku hocaları Prof. Fatih Selami Mahmutoğlu hem *Bir Aşırma*'nın taslağı üzerinde düzeltmeler yaptılar, hem de olan biteni daha suhuletle dile getirmemede yardımcı oldular. Değerli sosyolog, sevgili arkadaşım Prof. Yılmaz Esmer, son bölümde kendisine yaptığım göndermelerin doğruluğu ve uygunluğu konusunda beni aydınlattı. Kıymetli yargıç, Yargıtay 4. Hukuk Dairesi Başkanı sayın Mustafa Kıcaloğlu da dava süresince (tabii o süre sırasında dile getiremediğim) “Ankara’daki hâkimler” özlemimi tatminde çok yardımcı olduğu gibi, aynen Prof. Esmer gibi, hakkında yazdıklarımın doğruluğu ve uygunluğunu kontrol etti.

Çalışkan sekreterim Yeliz İnalöz büyük titizlikle özellikle ek belgeleri taradı, sıraya koydu.

Dava süresince ve sonrasında birçok akademisyen hekim ve başka dallardan meslektaş –hatta kimi Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA) üyesi arkadaşlar (neden hatta dediğimi kitabı okuyunca göreceksiniz)– kimi zaman topladıkları imzalar, kimi zaman da beni davetli konuşmacı olarak çağırdıkları toplantılar yoluyla davama yardımcı oldular. Benzer şekilde gazete yazılarıyla Orhan Bursalı, Murat Belge, Şahin Alpay, Yalçın Pekşen, Melih Aşık ve Gündüz Vassaf da davamı ve haklılığımı topluma duyurdular. Hepsine çok minnettarım.

Nihayet kitabımın editörlüğünü yapan sayın Kıvanç Koçak’a çok içten teşekkürler. Hele, ben “One is rather worse than the other” diye ünlü bir İngiliz deyişinin tercümesine soyunmuşken bana anadilimin güzelin güzeli “Al birini vur ötekine” deyişini kibarca hatırlatması beni olağanüstü sevindirdi.

SUNUŞ

EMİN YAZICI

İnsanın hayatının ilk on yılına dair hatıraları nadirdir ama genelde unutulmaz. Benim bu yaşlara dair hatıralarımdan biri İhsan Doğramacı hakkındaydı. Konuşulanları anlayacak, isimleri aklımda tutacak yaşa geldiğimde Doğramacı ismi zaten çoktan sıklıkla duyduğum isimler arasına girmişti. 1986 yılının Mart ayında, ben henüz ilkokula bile başlamamış, dört yaşında bir çocukken, o zamanlar popüler bir siyasi dergi olan *Nokta*'nın o dönemi yaşayanlar tarafından bugün bile hemen hatırlanabilecek bir kapağı yayımlanmıştı.

Bu kapağı görmüş ve dört yaşımın verdiği ekstra ilgiyle hafızama işle-

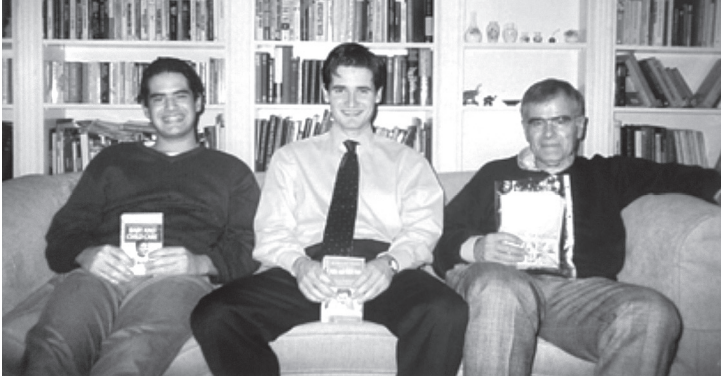

Nokta dergisinin ünlü kapağı.

miş olmalıyım. Çünkü aynı yaz, Enez'deki İstanbul Üniversitesi tesislerinin yemek salonunda bir akşam yemeği sırasında, tesisin üzerinde İstanbul Üniversitesi logosu bulunan menüleri görüp, herkesin duyabileceği kadar yüksek bir sesle ve heyecanla, "Aaa, işte o adamın kakasını yaptığı yerin resmi!" demişim. Etraftan dediklerimi duyup gülenler olunca da bir süre masalar arasında dolaşip dediklerimi tekrar etmişim. Olan bitenin en heyecanlı yanıysa o sırada yan masada zamanın İstanbul Üniversitesi rektörü Cem'i Demiroğlu'nun, Doğramacı'ya yakınlıklarıyla bilinen başka isimlerle oturmakta olması! Tahmin edebileceğiniz gibi dediklerim epeyce heyecan ve *endişe* uyandırmış. Annemle babamdan öğrendiğime göre, meğerse Doğramacı'nın resmiyle hemen bağlantı kurmamın nedeni, *Nokta* dergisinin o sayısının oturma odamızdaki dergi yığını içinde uzun süre en üstte kalması ve bu dergi yığınının benim en sevdiğim oyun köşemin hemen yanında olmasıymış.

Çocukluk dönemim geride kalıp, hukuk fakültesine başladıktan bir sene sonra, yani 2000 yılının Kasım ayının son günlerinde, "Doğramacı, babana dava açmış" haberini ilk kez annemden duymuştum. Gerçi babamın, İhsan Doğramacı'nın YÖK'ün kuruluşundan itibaren üniversitelere ilişkin faaliyetlerine dair yaptığı eleştiriler, akşam yemeklerimizin mutlak sohbet konularındandı. Bu nedenle Doğramacı'nın *Annenin Kitabı* adlı çocuk bakımı kitabı davaya konu olmadan çok önce yemek masası sohbetlerine girmişti. Dolayısıyla, daha dava açılmadan da iyi bildiğim bu kitabı, bütün öğrencilik ve meslek hayatımın ilk yıllarında bu dava sayesinde çok daha yakından tanımış olacaktım.

Taraflarının içinde yer aldığı akademik ve bilimsel çevreler ve hukuk çevreleri açısından, ışık tuttuğu çeşitli etik sorunlar bağlamında, Doğramacı-Yazıcı davası bugün de güncel ve önemli örnekler veriyor. Daha da önemlisi, bu dava,

Davanın ilk başladığı günlerde Emin, Hakan ve Hasan Yazıcı, ellerinde Doğramacı ve Spock kitapları.

toplumun genel ahlâk anlayışı üzerine de eğilmemizi sağlaması nedeniyle çok daha geniş bir kesime hitap etmekte. Dava, Türkiye’de adalet sisteminin yavaşlığını göstermekle başlamış ve dava süresince adaletin nasıl nüfuz sahiplerince yönlendirilebildiğini ortaya koymuştur. Bir kişinin nüfuzunun ve etkileme gücünün yüksek eğitimden hukuka ve hatta tıbbı kadar uzanabildiği durumlarda, toplumun örnek olması beklenen kesim ve kişilerin kendi çıkarları için nasıl farklı davranışlar içinde bulunabilecekleri de davada ortaya çıkmıştı.

Türkiye’deki yargı süreci yedi yıla yaklaşan, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nce karara bağlanması yedi yıl daha süren Doğramacı-Yazıcı davasında, hem dava hem de AIHM’ye başvuru aşamasında elimden geldiğince ağabeyimle birlikte babama yardımcı olmaya çalıştım ve bu süreçte de çok dersler aldım, çok şeyler öğrendim. *Bir Aşırma*, dava süreci, öncesi ve sonrası yaşanan olayları, ibret alınacak örnekleri, çıkarılacak dersleri hep hatırlatacak bir öykü, bir belgedir.

BAŞLARKEN...

Peşin söyleyeyim, Doğramacı-Yazıcı davasının öyküsünü anlatmaya davanın iç hukuk sürecinin bittiği 2007 yılından beri ciddi niyetim vardı. Kitaplığımın rafları ilgili mahkeme kayıtları, intihal konusunda makaleler, kitaplarla doluydu. 2007 yılında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne (AIHM) başvurmamla ikinci bir süreç başladı. O zaman da, sayısız defa kendi kendime “Başla şu kitabı yazmaya” dedim. Ancak o aşamada mazeretim hazırды, “Bakalım AIHM ne diyecek?” diye bekliyordum. Karar 2014'te, istediğim gibi çıktı. Peki, ondan sonra geçen beş sene içinde bir türlü masamın başına oturup, çok yapmak istediğim bir işe neden soyunamadım?

Birkaç ay evvel, en sonunda, rahmetli İngiliz hocamın benden bir yazı istediği zaman hep dediği gibi “masanın başına bir oturunca” gerisi geldi. *Bir Aşırma'nın* neden çok geciktiğini o zaman anladım. Esasında anlatacaklarımın neler olduğunu, mahkeme dilekçelerini, bilirkişi raporlarını, yargı kararlarını hemen ezbere biliyordum ancak bunları anlatmak için tekrar hatırlamak esasında bana acı, kırgınlık, öfke ve zaman zaman da umutsuzluk veriyordu. Özetle, kitabın gecikmesi bir yerde benim bencil, kendimi kendimden

savunma içgüdümün ürünüydü.

Ünlü gazeteci Uğur Mumcu 1981 yılında, 12 Eylül cuntasının, kuvvetli ve kudretli YÖK başkanı Prof. İhsan Doğramacı'ya "Sen bir intihalcisin" dedi. Bundan 19 yıl sonra, Mumcu'dan öğrendiğimi tekrarlayıp, bir gazete yazımda Doğramacı için "Bu yüz kızartıcı intihalden dolayı açık özür dilemelidir" dedim. Doğramacı iftira ettiğim gerekçesiyle tazminat davası açtı. Dava yedi yıl sürdü, haksız buldum ve Doğramacı'ya 2.500 TL manevi tazminat ödedim.

Hakkımı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde (AIHM) aramaya devam ettim. Bir yedi yıl daha sonra AIHM lehime karar verdi. Ülkem beni düzgün olarak yargılamamış, ifade özgürlüğüm kısıtlanmıştı. Ayrıca AIHM yargıçları Türkiye'de neye intihal denildiğini pek anlamamışlardı. Ödediğim tazminat, bir miktar fazlasıyla beraber, bu kez ülkem tarafından bana geri ödendi. Parasal açıdan net bilanço açık değil mi? Dava sonunda ben bir süre için, ülkemse dönüşü olmayan şekilde maddi zarara girdik. Ondan çok daha üzücü ve önemlisi ülkemizin AIHM'de davalarına bir tane daha eklendi. İntihali yapan Doğramacı ise aldığı parayı geri vermedi.

Peki, neden bu kitabı, hem de bugünlerde, yazıyorum? Ağır bir ekonomik krizden geçiyoruz, dış ve iç ilişkilerimiz olabildiğince limoni, ülkece her geçen gün biraz daha kuttulaşyoruz, seçimler seçimleri kovalıyor. Bu curcunada kime ne Doğramacı'nın yaptığı aşırımdan, kime ne Yazıcı'nın kazandığı davadan!

Üç yanıtım var:

- Ülkeme günün birinde, şöyle veya böyle, daha normal günler mutlaka geri gelecek ve belki bir zaman, bir yerde, birileri yazdıklarımınla ilgilenecek;
- Alçak gönüllülüğü bir yere bırakıp söylemem gerek: Doğramacı-Yazıcı davasında, yürekler acısı yargı düze-

nimiz ve okuryazarlarımızın (aydınlarımızın) nitelikleri bu sıkıntılı günlere gelmemizin nedenleri arasında çok ön planda. Büyük çoğunluğumuz bunu anlamıyor, bilmiyor veya anlamak, bilmek istemiyor;

- Ve nihayet bir burnu büyük olarak bu davayı yazacağım diye kendime söz verdim.

Bir Aşırma'da öyküye, bu yüz kızartıcı olayı kamuoyuna ilk açıklayan rahmetli Uğur Mumcu'nun 1981'deki yazısıyla başlıyorum. Esasında sadece bu yazı bile, ünlü edebiyatçı Murathan Mungan'ın özlem duyduğu *utanmaya önem veren bir toplumda* Doğramacı'ya –ve çok daha önemlisi yakın çevresine– kitabımın *ana konusu olan* tepkinin çok daha değişik olmasına neden olurdu. Mumcu'nun bu yazısından sonra okuyacağınız, yine Mumcu gibi deneyimli bir gazeteci olan Ufuk Güldemir'in, Mumcu'nun yazısından hemen bir hafta sonra yine *Cumhuriyet*'te çıkan Doğramacı söyleşisinden Spock aşırmasıyla ilgili bölüm olacak. Mungan'ın özlemi, *utanma*, burada daha derinleşiyor, göreceksiniz.

Söz konusu davada dilimin döndüğü kadar anlatmaya çalışacağım gibi, ülkem yargısı ve aydını hakkında çok sayıda ibret dersi alınacak olay var. Anlatacağım olaylarla ilgili türlü kişi ve kurumları değerlendirirken bunların unvanları ve görevleri ne denli yüce olursa olsun gerçeğin ne olduğunu hiç unutmamak gerek.

Doğramacı-Yazıcı davasının hikâyesinde iki konuyu dava hikâyesinde daha da öne çıkartmak için kitapta ayrı bölümler halinde verdim. Bunlardan biri ülkem yargısındaki, maalesef hastalıklı aydın niteliğimizle birlikte giden bilirkişi sorunumuz. Bir sonraki bölümdeyse unvanı ve görevi en üst düzey bir aydınımızın, Prof. İhsan Doğramacı'nın, yargıyı etkilemek yolunda olabildiğince talihsiz diğer bir girişimini anlatacağım.